

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 110/2021-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Petrom Hargašom, advokátom, Košická 56, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne č. k. 6 CoP 11/2019-74 z 8. apríla 2019 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 196/2019 z 30. septembra 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. januára 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na ochranu rodičovstva, rodiny a osobitnú ochranu detí podľa čl. 41 ods. 1 ústavy, jeho práva ako otca na udržanie pravidelného osobného kontaktu dieťaťa s otcom podľa čl. 9 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Ďalej sťažovateľ namieta (ako alternatívny petit) porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia (v petite sťažnosti je uvedené nesprávne označenie „*rozsudok sp. zn. 6 Cdo 196/2019*“, pozn.). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a požaduje priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a napadnutých uznesení vyplýva, že Okresný súd Trenčín (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 34 P 227/2016-420 z 5. apríla 2017 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 6 CoP 52/2017-444 z 26. septembra 2017 schválil rodičovskú dohodu, na jej základe zveril maloletého syna sťažovateľa do osobnej starostlivosti jeho matky a upravil styk sťažovateľa s maloletým.

3. Návrhom doručeným okresnému súdu 3. decembra 2018 sa sťažovateľ domáhal vydania neodkladného opatrenia, ktorým by súd upravil (rozšíril) jeho styk s maloletým synom počas vianočných sviatkov. Okresný súd uznesením č. k. 26 P 272/2018-38 z 21. decembra 2018 zamietol návrh sťažovateľa s odôvodnením, že v danej veci nebola splnená naliehavá potreba okamžitého zásahu formou nariadenia neodkladného opatrenia. Okresný súd konštatoval, že v predmetnej veci sa maloleté dieťa neocitlo v situácii, že by bol jeho život, zdravie alebo priaznivý vývoj ohrozený bez zásahu zo strany súdu a že rozsah úpravy styku otca s maloletým sa nedá za danej situácie určiť (meniť) bez vykonania ďalšieho dokazovania vo veci samej.

4. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že sa v celom rozsahu stotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie a jeho uznesenie potvrdil. Aj proti tomuto rozhodnutiu sa sťažovateľ bránil, a to podaním dovolania podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením, doručeným právnomu zástupcovi sťažovateľa 15. novembra 2019, odmietol podľa § 447 písm. c) CSP vo vzťahu k obojom dovolacím dôvodom.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutým uzneseniam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) krajský súd nevykonal žiadne dokazovanie, odôvodnenie jeho rozhodnutia je nepresvedčivé, arbitrárne a z tohto dôvodu nepreskúmateľné, navyše podľa názoru sťažovateľa nerešpektujúce najlepší záujem dieťaťa. Krajský súd vychádzal výlučne z tvrdení jedného účastníka konania (matky maloletého), čím došlo k porušeniu práva sťažovateľa na rovnosť v konaní;

b) krajský súd pri svojom rozhodovaní nevzal do úvahy, že na okresnom súde sú vedené tri konania týkajúce sa zmeny úpravy rodičovských práv a povinností, zmeny úpravy styku a nezhody rodičov vo veci starostlivosti o maloletého, pričom ani v jednom z týchto konaní nedochádza k efektívnemu hájeniu práv dieťaťa, pretože sú neprimerane zdĺhavé, zaťažené priet'ahmi. Práve tieto skutočnosti, ako aj fakt, že sťažovateľ žiadal o ad hoc úpravu (rozšírenie) styku cez vianočné sviatky počas trvania základného konania, považuje sťažovateľ za dostatočné argumenty pre vyhovieň jeho návrhu upraviť styk s maloletým synom práve formou neodkladného opatrenia. Podľa jeho názoru preto nebolo potrebné bližšie preukazovať naliehavosť jeho vydania;

c) krajský súd bol povinný uviesť, prečo rozšírenie styku nie je v najlepšom záujme dieťaťa, keďže matka maloletého nie je ochotná umožniť otcovi styk s maloletým synom nad rámec súdom schválenej rodičovskej dohody;

d) najvyšší súd ako súd dovolací sa odmietol vecou vôbec zaoberať, hoci boli riadne splnené dovolacie podmienky na preskúmanie uznesenia krajského súdu. Podľa mienky sťažovateľa, najvyšší súd dovolanie odmietol ako procesne neprípustné na základe všeobecných definícií, ktoré ani s danou vecou priamo nesúvisia;

e) najvyšší súd nevzal do úvahy námietky sťažovateľa, že krajský súd svoj právny názor vôbec nezdôvodnil, a nesprávne vyvodil, že dôvodom podania dovolania je skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožnil.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), porušenie rovnosti strán (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), porušenie práva na ochranu rodičovstva, rodiny a osobitnú ochranu detí (čl. 41 ods. 1 ústavy), ako aj práva na udržanie pravidelného styku s oboma rodičmi (čl. 9 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa) uznesením krajského súdu, ktorým bolo potvrdené prvoinštančné rozhodnutie o zamietnutí návrhu sťažovateľa na vydanie neodkladného opatrenia. V alternatívnom petite sťažovateľ navrhuje vysloviť porušenie jeho práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho dovolanie proti uzneseniu krajského súdu.

7. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je úlohou ústavného súdu posúdiť, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces uznesením krajského súdu:

8. Ústavný súd konštatuje, že v danej veci je dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému uzneseniu krajského súdu vyplývajúca z § 124 zákona o ústavnom súde vzhľadom na dátum doručenia uznesenia najvyššieho súdu právnomu zástupcovi sťažovateľa (15. novembra 2019, pozn.) zachovaná.

9. Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd zdôrazňuje, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu. Je úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09).

10. Z hľadiska sťažovateľom uplatnenej argumentácie ústavný súd ďalej považuje za potrebné zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o vydaní neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu.

11. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu

základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom, nemôže byť prejavom svojvôle a musí byť primeraným spôsobom odôvodnené.

12. Ústavný súd sa podrobne oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu, ale aj s uznesením okresného súdu, ktoré svojím rozhodnutím krajský súd ako súd odvolací potvrdil, a skúmal, či obstojí námietka sťažovateľa o arbitrárnosti záverov krajského súdu v súvislosti s tým, že tento nevykonal vo veci žiadne dokazovanie a odôvodnenie jeho rozhodnutia je nepresvedčivé.

13. Ústavný súd zastáva názor, že tvrdenia sťažovateľa nekorešponujú s obsahom napadnutého uznesenia, keďže krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia (body 16 až 19) pomerne podrobne uviedol, z akých dôkazov pri svojom rozhodovaní vychádzal a ktoré skutočnosti zohľadnil.

14. Ústavný súd nezistil, že by výklad a závery krajského súdu v napadnutom uznesení boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Krajský súd jasne a zrozumiteľne vysvetlil dôvody, pre ktoré sa stotožnil s názorom prvoinštančného súdu, že nebola osvedčená dôvodnosť návrhu na vydanie neodkladného opatrenia.

15. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za vhodné upriamiť pozornosť aj na odôvodnenie uznesenia súdu prvej inštancie (bod 10), v ktorom okresný súd výstižne vyargumentoval záver o nevyhnutí návrhu tým, že podmienkou pre nariadenie neodkladného opatrenia je osvedčenie toho, že bez okamžitej úpravy právnych pomerov by bolo právo účastníka ohrozené (a teda potreba rozhodnutia o predloženej otázke práve neodkladným opatrením je urgentná). Okresný súd zdôraznil, že pri nariaďovaní neodkladného opatrenia sa dokazovanie vykonáva len v zúženom rozsahu, pričom zmena úpravy (rozšírenie) styku otca s maloletým dieťaťom je nad nevyhnutnú mieru a vyžaduje si ďalšie dokazovanie. Okresný súd považoval za preukázané, že styk otca s maloletým je upravený súdnym rozhodnutím a tento styk sa realizuje, takže nehrozí narušenie citových väzieb medzi maloletým a jeho otcom, a preto uzavrel, že judikovanie požadovanej zmeny neodkladným opatrením nie je namieste.

16. Závery, ku ktorým všeobecný súd dospel, tak nemožno označiť za svojvoľné (arbitrárne). Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

17. Ústavný súd vyhodnotil nosné námietky sťažovateľa, že napadnuté uznesenie krajského súdu je arbitrárne a nedostatočne odôvodnené, z ústavnoprávneho hľadiska ako zjavne neopodstatnené.

18. Z obsahu napadnutého uznesenia po jeho preskúmaní ústavným súdom nevyplývali pochybnosti, že krajský súd mal pri rozhodovaní na zreteli najlepší záujem dieťaťa, keď uviedol, že tento je potrebné zistiť, avšak po rozsiahlom dokazovaní, pričom tento nie je možné komplexne ustáliť v konaní, v ktorom sa sťažovateľ domáhal vydania neodkladného opatrenia.

19. Vzhľadom na uvedené považuje ústavný súd aj námietku o nezohľadnení najlepšieho záujmu maloletého, ktorú sťažovateľ argumentačne prepojil s námietkami o nedostatočnom zistení skutkového stavu a nevykonaní dokazovania, za zjavne neopodstatnenú.

20. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní tejto časti ústavnej sťažnosti k záveru, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a obsahom namietaných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na rovnosť strán konania uznesením krajského súdu:

21. Pokiaľ ide o námietku porušenia rovnosti strán konania, ústavný súd v namietanom uznesení nezistil taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s označeným základným právom. Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje súd a ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme. Preskúmaním napadnutého uznesenia ústavný súd zistil, že k sťažovateľom podanému odvolaniu sa písomne vyjadrila matka maloletého a následne mal sťažovateľ možnosť zaujať stanovisko k vyjadreniu matky, ktorú aj využil. Krajský súd svojím postupom neuprel sťažovateľovi žiadne právo a nijako ho neznevýhodnil. To, že rozhodnutie spravidla vyznieva v neprospech jednej zo strán, nemôže byť zásahom do rovnosti strán, ale ide o prirodzený výsledok súdneho konania.

22. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní aj tejto časti ústavnej sťažnosti k záveru, že medzi napadnutým uznesením a obsahom namietaného základného práva neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o jeho porušení, a preto ju odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na ochranu rodičovstva, rodiny a osobitnú ochranu detí a práva na udržanie pravidelného styku s oboma rodičmi uznesením krajského súdu

23. K namietanému porušeniu týchto práv je potrebné uviesť, že sťažovateľ namieta ich porušenie v spojení alebo v nadväznosti na namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako ani k porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod III.1 tohto uznesenia), je zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu týchto označených práv.

24. K tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie jeho práva ako otca maloletého na udržanie pravidelného styku s oboma rodičmi podľa čl. 9 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa, ústavný súd uvádza, že medzi v ústavnej sťažnosti namietaným porušením označeného

práva podľa Dohovoru o právach dieťaťa a osobou sťažovateľa chýba príčinná súvislosť (kauzálny nexus) a námietka porušenia tohto článku Dohovoru o právach dieťaťa zo strany sťažovateľa (otca) je zjavne neopodstatnená, keďže namietat' porušenie práv zakotvených v Dohovore o právach dieťaťa je aktívne legitimované dieťa (maloletý).

25. Ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.4. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces uznesením najvyššieho súdu:

26. Ústavná sťažnosť sťažovateľa v tejto časti je argumentačne vedená výlučne v rovine, že najvyšší súd sa odmietol vecou zaoberať a neučinil nápravu tvrdeného porušenia práv sťažovateľa, ktoré vyplývali z rozhodnutia krajského súdu. Námietky sťažovateľa proti postupu najvyššieho súdu tak smerujú iba k tej časti jeho uznesenia, v ktorej odmietol dovolanie sťažovateľa vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

27. Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa, ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné sudy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd. Uvedené zároveň nevyklučuje, že ústavne konformné posúdenie vlastnej právomoci najvyšším súdom je následne ústavným súdom preskúmateľné v konaní o ústavnej sťažnosti. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov však môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

28. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že nedostatočné zistenie skutkového stavu alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je ani podľa novej právnej úpravy civilného konania účinnej od 1. júla 2016 dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd zdôraznil, že pred rozhodnutím súdu o neodkladnom opatrení nie je priestor pre vykonanie dokazovania v rozsahu vyžadovanom v základnom konaní, pričom zároveň nesmú existovať vážnejšie pochybnosti o potrebe tejto úpravy, a preto rozsah dokazovania je zúžený vzhľadom na účel a podstatu neodkladného opatrenia.

29. I keď s najvyšším súdom možno, pokiaľ ide o základné východiská prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP v určitom rozsahu polemizovať (m.m sp. zn. I. ÚS 218/2020-12, bod 21), v okolnostiach prejednávanej veci je podstatné, že tento sa vo vzťahu k namietaným okolnostiam adekvátnym spôsobom vysporiadal s podstatnou argumentáciou sťažovateľa, pričom jeho závery pre túto vec možno v rozhodujúcich skutočnostiach považovať za ústavne udržateľné.

30. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu